

Zarządzenie nr 10

Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych

z dnia 20 marca 2017 roku

**w sprawie ograniczania zagrożeń ze strony szkodliwych owadów,
grzybów patogenicznych i innych zjawisk szkodotwórczych w lasach
w 2017 roku**

Znak: ZO.7100.1.2017

Na podstawie art. 33 ust.1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach¹ w związku z § 6² i §10³ Statutu Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe² – w wykonaniu zadania Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych, określonego m.in. w art. 33 ust. 3 pkt 3⁴ ustawy o lasach, zarządzam, co następuje:

§ 1

Zobowiązuję kierowników jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych do zapoznania się i wykorzystywania w bieżącej działalności „Krótkoterminowej prognozy występowania ważniejszych szkodników i chorób infekcyjnych drzew leśnych w Polsce w 2017 roku”, opracowanej przez Instytut Badawczy Leśnictwa (IBL). Wyżej wymieniona prognoza znajduje się na stronie intranetowej LP.

§ 2

1. Powołuję Zespoły Zadaniowe, zwane dalej Terenowymi Stacjami Ochrony Lasu (TSOL).
2. Skład osobowy i lokalizację TSOL oraz Punktów Obserwacyjnych, zwanych dalej PO zawiera **załącznik nr 1** do zarządzenia.
3. Termin rozpoczęcia i zakończenia pracy TSOL uzależniony jest od biologii monitorowanych szkodników owadzych.

¹ Art. 33. 1. ustawy z dnia 28 września 1991 r o lasach (t. j. Dz. U. z 2015 r. poz. 2100 ze zm.) stanowi, że „Lasami Państwowymi kieruje Dyrektor Generalny przy pomocy dyrektorów regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych”.

² Statut Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe został nadany zarządzeniem nr 50 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 18. maja 1994 r; w § 6. Statut Lasów Państwowych stanowi, że w wykonaniu zadań określonych przez ustawę (o lasach) oraz przez przepisy wykonawcze do ustawy, a także innych przepisów prawnych Dyrektor Generalny wydaje zarządzenia i decyzje obowiązujące w Lasach Państwowych.

³ Statut Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe został nadany zarządzeniem nr 50 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 18. maja 1994 r; w § 10 Statut Lasów Państwowych stanowi, że Dyrektor Generalny może powoływać inne stałe lub doraźne zespoły doradcze dla określonych spraw i problemów z zakresu działalności Lasów Państwowych oraz określać zasady i tryb działania takich zespołów.

⁴ Przepis art. 33 ust. 3 pkt 3 ustawy o lasach stanowi, że Dyrektor Generalny Lasów Państwowych inicjuje, organizuje oraz koordynuje przedsięwzięcia na rzecz ochrony lasów, racjonalnej gospodarki leśnej i rozwoju leśnictwa.

4. Do obowiązków kierowników TSOL należy:
 - zorganizowanie i koordynowanie pracy TSOL;
 - opracowywanie ocen występowania, zagrożenia i przebiegu rozwoju populacji szkodliwych owadów i innych czynników szkodotwórczych, z uwzględnieniem zapisów „Instrukcji Ochrony Lasu” i „Instrukcji działania Zespołów Ochrony Lasu” oraz przekazywanie tych ocen właściwemu nadleśniczemu, który podejmuje decyzje o zabiegach ochronnych;
 - sporządzenie sprawozdania końcowego z działalności TSOL w terminie jednego miesiąca od zakończenia pracy.
5. Zalecenia w zakresie postępowania ze szkodliwymi owadami liściożernymi w 2017 roku określa **załącznik nr 2** do zarządzenia.

§ 3

Zobowiązują:

1. Dyrektorów Regionalnych Dyrekcji Lasów Państwowych (RDLP) do bieżącego monitorowania zagrożeń ze strony czynników biotycznych, ustalania ich sprawców i podejmowania skutecznych działań profilaktycznych oraz ochronnych w celu niedopuszczenia do istotnych gospodarczo szkód w lasach.
2. Kierowników Zespołów Ochrony Lasu (ZOL) do świadczenia stałej pomocy dyrektorom RDLP i nadleśniczemu w rozpoznawaniu i ograniczaniu zagrożeń oraz do bieżącego informowania Wydziału Ochrony Lasu w Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych (DGLP) o sytuacji.
3. Nadleśniczych do zorganizowania niezbędnej służby ochrony lasu zwalczającej zagrożenia, którą należy wspierać w miarę potrzeby odpowiednią pomocą ze strony RDLP i ZOL, a w szczególnych przypadkach także DGLP i IBL.

§ 4

1. Zobowiązuję Wydział Ochrony Lasu w DGLP i Zakład Produkcyjno Usługowo Handlowy Lasów Państwowych w Olsztynie do realizacji zadań, w przedmiocie centralnych zakupów i dystrybucji środków ochrony roślin – Foray 76 B, Mospilan 20 SP i Dimilin 480 SC, na potrzeby poszczególnych RDLP.
2. Zakupu pozostałych środków ochrony roślin dopuszczonych do stosowania w lasach i niezbędnych do prowadzenia gospodarki leśnej dokonują nadleśnictwa w uzgodnieniu z właściwym RDLP, ZOL lub IBL.
3. Przy zakupach, o których mowa w ust. 2, należy kierować się listą pestycydów dopuszczonych do stosowania w 2017 roku, opracowaną przez IBL w broszurze pt. „Środki ochrony roślin oraz produkty do rozkładu pni drzew leśnych zalecane do stosowania w leśnictwie w roku 2017”, zamieszczoną na stronie internetowej i intranetowej LP.
4. Usługodawców lotniczych i warunki korzystania z usług lotniczych w 2017 roku określają odpowiednie umowy zawarte przez DGLP i RDLP.
5. Rozwiązania techniczne, jakie powinny być zastosowane podczas wykonywania zabiegów przy użyciu sprzętu agrolotniczego, określa Rozporządzenie Ministra

Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 kwietnia 2013 roku (Dz. U. 2013, poz. 504).

6. W roku 2017 obowiązuje zasada dofinansowania kosztów akcji ograniczania populacji szkodników liściożernych techniką lotniczą oraz naziemną z wykorzystaniem środków związanych z funduszem leśnym w następującym zakresie:

- użycia sprzętu lotniczego,
- użycia sprzętu naziemnego (wyłącznie w przypadku chrabąszczowatych – imago i pędraki),
- zbioru ręcznego (wyłącznie w przypadku chrabąszczowatych – imago),
- zakupu środków ochrony roślin i ich nośników (adiuwantów),
- magazynowania i transportu środków ochrony roślin,

w ramach kwot określonych w planie finansowo-gospodarczym PGL Lasy Państwowe. Rozliczenie finansowe należy przekazać do DGLP niezwłocznie po całkowitym zakończeniu ww. akcji.

§ 5

1. Wszelkie działania związane z ograniczaniem liczebności szkodliwych owadów i skutków aktywności grzybów patogenicznych powodujących szkody w lasach powinny być prowadzone w sposób niezakłócający funkcjonowania ekosystemów na obszarach objętych zabiegami i muszą być zgodne z etykietą stosowanego środka ochrony roślin.
2. Zaleca się upowszechnianie biologicznych, mechanicznych i agrotechnicznych metod ograniczania liczebności szkodliwych owadów, grzybów patogenicznych i innych czynników szkodliwych, przedstawionych w wykonanych przez IBL opracowaniach „Metodyka integrowanej ochrony drzewostanów iglastych” oraz „Metodyka integrowanej ochrony drzewostanów liściastych”. W przypadkach największego zagrożenia lasu dopuszczalne jest łączenie powyższych metod z metodą chemiczną, polegającą na wykorzystaniu środków ochrony roślin zarejestrowanych dla leśnictwa.
3. Wyznaczając drzewostany do zabiegów ograniczania szkodliwych owadów, grzybów patogenicznych i innych czynników szkodliwych na obszarach Natura 2000, należy zwracać szczególną uwagę na przedmiot ochrony na tych obszarach.
4. Wszystkie czynności związane z ochroną lasu w 2017 roku powinny być wykonane zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

§ 6

Nadleśniczowie nadleśnictw, na terenie których prowadzone będą zabiegi ochronne odpowiadają za techniczne i organizacyjne warunki prawidłowego przeprowadzenia zabiegów ograniczających zagrożenia lasów ze strony czynników szkodliwych. Działania te powinny uwzględniać w szczególności:

1. Wyegzekwowanie od wykonawców usług lotniczych spełnienia warunków technicznych zawartych w umowach oraz zapewnienie realizacji obowiązków wynikających z tych umów dla jednostek Lasów Państwowych.

2. Przekazanie do DGLP (za pośrednictwem RDLP) danych dotyczących obszarów leśnych przewidywanych do zabiegów agrolotniczych w 2017 roku – współrzędnych geograficznych lotnisk, lądowisk, innych terenów startów i lądowań oraz pól zabiegowych – w celu uzyskania od Polskiej Agencji Żeglugi Powietrznej priorytetu na wykorzystanie przestrzeni powietrznej podczas ww. zabiegów.
3. Przeszkolenie pracowników jednostek LP kierowanych do udziału w zabiegach ochronnych w zakresie stosowanych metod i środków ochrony roślin oraz wymogów wynikających z przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy.
4. Zabezpieczenie odbioru ilościowego i jakościowego środków ochrony roślin, dostarczanych na potrzeby ograniczania liczebności szkodliwych owadów oraz dopilnowanie prawidłowej ich dystrybucji.
5. Zapewnienie odpowiednich warunków lokalowych, niezbędnego wyposażenia i udzielanie wszechstronnej pomocy w organizacji i funkcjonowaniu TSOL.
6. Nadzór nad przebiegiem przygotowań do zabiegów ochronnych oraz bieżącą kontrolę realizacji zadań ochronnych.
7. Składanie drogą elektroniczną, za pośrednictwem RDLP, do DGLP cotygodniowych meldunków (w czwartki) o zaawansowaniu realizacji zabiegów ochronnych w lasach, według wzoru stanowiącego **załącznik nr 3** do zarządzenia.
8. Opracowanie sprawozdania końcowego z przebiegu zabiegów ochronnych w 2017 roku. RDLP przekazują zbiorcze sprawozdanie do DGLP po całkowitym zakończeniu akcji zwalczania.

§ 7

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

**Dyrektor Generalny
Lasów Państwowych**

dr inż. Konrad Tomaszewski

**Skład osobowy i lokalizacja Terenowych Stacji Ochrony Lasu (TSOL)
oraz Punktów Obserwacyjnych (PO) w 2017 roku**

1. Zespół Ochrony Lasu w Łopuchówku – TSOL dla RDLP w Zielonej Górze.

Siedziba TSOL – biuro Nadleśnictwa Bytnica.

Skład osobowy:

- Małgorzata Stachowiak – ZOL w Łopuchówku – kierownik TSOL,
- Robert Zander – ZOL w Łopuchówku,
- Radosław Cieślak – ZOL w Łopuchówku,
- Ewa Kujawa – ZOL w Łopuchówku.

Barczatka sosnowka – PO w Nadleśnictwach: Sława Śląska, Krzystkowice.

Brudnica mniszka – PO w Nadleśnictwach: Bytnica, Sława Śląska, Krosno.

Strzygonia choinówka – PO w Nadleśnictwie Krosno.

Boreczniki sosnowe – PO w Nadleśnictwie Wolsztyn.

2. Zespół Ochrony Lasu w Łopuchówku – TSOL dla RDLP w Poznaniu.

Siedziba TSOL – biuro Nadleśnictwa Sieraków.

Skład osobowy:

- Małgorzata Stachowiak – ZOL w Łopuchówku – kierownik TSOL,
- Mirosław Maciąg – ZOL w Łopuchówku,
- Radosław Cieślak – ZOL w Łopuchówku,
- Ewa Kujawa – ZOL w Łopuchówku.

Brudnica mniszka – PO w Nadleśnictwie Sieraków.

Strzygonia choinówka – PO w Nadleśnictwach: Sieraków, Grodziec.

Boreczniki sosnowe – PO w Nadleśnictwie Grodzisk.

Osnuja gwiazdzista – PO w Nadleśnictwie Przedborów.

Foliofagi drzewostanów dębowych – PO w Nadleśnictwie Piaski.

3. Zespół Ochrony Lasu w Gdańsku – TSOL dla RDLP w Toruniu.

Siedziba TSOL – biuro Nadleśnictwa Cierpiszewo.

Skład osobowy:

- Piotr Fleischer – ZOL w Gdańsku – kierownik TSOL,
- Piotr Gawęda – ZOL w Gdańsku,
- Izabela Waszak – ZOL w Gdańsku,
- Jadwiga Gostyńska – ZOL w Gdańsku.

Brudnica mniszka – PO w Nadleśnictwach: Cierpiszewo, Dobrzejewice.

Strzygonia choinówka – PO w Nadleśnictwach: Czersk, Przymuszewo.

Barczatka sosnówka – PO w Nadleśnictwie Cierpiszewo.

Boreczniki – PO w Nadleśnictwie Woziwoda.

Chrabąszczowate (imago) – PO w Nadleśnictwie Gołębki.

Zespół szkodników wtórnych drzewostanów iglastych – PO w Nadleśnictwie Trzebciny.

4. Zespół Ochrony Lasu w Gdańsku – TSOL dla RDLP w Gdańsku.

Siedziba TSOL – biuro ZOL w Gdańsku.

Skład osobowy:

- Piotr Gawęda – ZOL w Gdańsku – kierownik TSOL,
- Izabela Waszak – ZOL w Gdańsku,
- Jadwiga Gostyńska – ZOL w Gdańsku.

Brudnica mniszka – PO w Nadleśnictwach: Kaliska, Kościerzyna.

Strzygonia choinówka – PO w Nadleśnictwach: Kaliska, Kościerzyna.

Zespół szkodników wtórnych drzewostanów iglastych – PO w Nadleśnictwach: Choczewo, Kwidzyń, Wejherowo.

5. Zespół Ochrony Lasu w Krakowie – TSOL dla RDLP w Krakowie.

Siedziba TSOL – biuro ZOL w Krakowie.

Skład osobowy:

- Jarosław Płata – ZOL w Krakowie – kierownik TSOL,
- Agnieszka Bielawska – ZOL w Krakowie,
- Zbigniew Kołodziej – ZOL w Krakowie.

Osnuja gwiazdzista – PO w Nadleśnictwach: Dąbrowa Tarnowska, Dębica, Niepołomice.

Chrabąszczowate (imago) – PO w Nadleśnictwie Dębica.

6. Zespół Ochrony Lasu w Krakowie – TSOL dla RDLP w Krośnie.

Siedziba TSOL – biuro ZOL w Krakowie.

Skład osobowy:

- Jarosław Płata – ZOL w Krakowie – kierownik TSOL,
- Agnieszka Bielawska – ZOL w Krakowie,
- Zbigniew Kołodziej – ZOL w Krakowie.

Osnuja gwiaździsta – PO w Nadleśnictwach: Głogów, Kolbuszowa, Mielec.

Chrabąszczowate (pędraki) – PO w Nadleśnictwach: Lubaczów, Narol.

7. Zespół Ochrony Lasu w Łodzi – TSOL dla RDLP w Łodzi.

Siedziba TSOL – biuro ZOL w Łodzi.

Skład osobowy:

- Małgorzata Olczyk – ZOL w Łodzi – kierownik TSOL,
- Michał Onuszko – ZOL w Łodzi,
- Michał Sawoniewicz – ZOL w Łodzi.

Osnuja gwiaździsta – PO w Nadleśnictwach: Kolumna, Piotrków.

8. Zespół Ochrony Lasu w Łodzi – TSOL dla RDLP w Warszawie.

Siedziba TSOL – biuro Nadleśnictwa Łochów.

Skład osobowy:

- Cezary Kieszek – ZOL w Łodzi – kierownik TSOL,
- Andrzej Kulesza – ZOL w Łodzi,
- Michał Onuszko – ZOL w Łodzi,
- Michał Sawoniewicz – ZOL w Łodzi.

Kornik ostrozębny – PO w Nadleśnictwach: Pułtusk, Łuków.

9. Zespół Ochrony Lasu w Olsztynie – TSOL dla RDLP w Olsztynie

Siedziba TSOL – biuro ZOL w Olsztynie.

Skład osobowy:

- Janusz Szwałkiewicz – ZOL w Olsztynie – kierownik TSOL,
- Grażyna Jędryczko – ZOL w Olsztynie
- Wojciech Chmielewski – ZOL w Olsztynie,
- Rafał Zagroba – ZOL w Olsztynie,
- Martyna Ruszczyk – ZOL w Olsztynie.

Brudnica mniszka – PO w Nadleśnictwach: Myszyniec, Parciaki, Ostrołęka.

Strzygonia choinówka – PO w Nadleśnictwach: Myszyniec, Parciaki, Ostrołęka.

10. Zespół Ochrony Lasu w Olsztynie – TSOL dla RDLP w Białymstoku

Siedziba TSOL – biuro ZOL w Olsztynie.

Skład osobowy:

- Janusz Szwałkiewicz – ZOL w Olsztynie – kierownik TSOL,
- Grażyna Jędryczko – ZOL w Olsztynie
- Wojciech Chmielewski – ZOL w Olsztynie,
- Rafał Zagroba – ZOL w Olsztynie,
- Martyna Ruszczyk – ZOL w Olsztynie.

Brudnica mniszka – PO w Nadleśnictwie Nowogród.

Boreczniki sosnowe – PO w Nadleśnictwie Nurzec.

11. Zespół Ochrony Lasu w Opolu – TSOL dla RDLP w Katowicach.

Siedziba TSOL – biuro ZOL w Opolu.

Skład osobowy:

- Grzegorz Guzik – ZOL w Opolu – kierownik TSOL,
- Dariusz Hutka – ZOL w Opolu,
- Andrzej Radzik – ZOL w Opolu,
- Katarzyna Hutka – ZOL w Opolu.

Osnuja gwiaździsta – PO w Nadleśnictwie Lubliniec.

12. Zespół Ochrony Lasu w Radomiu – TSOL dla RDLP w Radomiu.

Siedziba TSOL – biuro ZOL w Radomiu.

Skład osobowy:

- Przemysław Jakubiński – ZOL w Radomiu – kierownik TSOL,
- Marek Kamola – ZOL w Radomiu,
- Hanna Michalewska – ZOL w Radomiu,
- Wojciech Krawczyk – ZOL w Radomiu.

Osnuja gwiaździsta – PO w Nadleśnictwach: Daleszyce, Barycz, Łagów, Staszów.

Chrabąszczowate (imago) – PO w Nadleśnictwach: Dobieszyn, Kozienice, Zwoleń, Staszów, Marcule, Pińczów, Ostrowiec Świętokrzyski.

Opaślik sosnowiec – PO w Nadleśnictwie Grójec.

Kornik ostrozębny – PO w Nadleśnictwie Ostrowiec Świętokrzyski.

13. Zespół Ochrony Lasu w Radomiu – TSOL dla RDLP w Lublinie.

Siedziba TSOL – biuro ZOL w Radomiu.

Skład osobowy:

- Sławomir Michalewski – ZOL w Radomiu – kierownik TSOL,
- Marek Kamola – ZOL w Radomiu,
- Piotr Lasota – ZOL w Radomiu.

Osnuja gwiaździsta – PO w Nadleśnictwach: Gościeradów, Janów Lubelski, Rozwadów, Nowa Dęba.

Brudnica mniszka – PO w Nadleśnictwach: Rudnik, Zwierzyniec.

Zespół szkodników pierwotnych drzewostanów iglastych – PO w Nadleśnictwie Rozwadów.

Kornik ostrozębny – PO w Nadleśnictwach: Chełm, Lubartów, Międzyrzec, Parczew.

Zespół szkodników wtórnych drzewostanów iglastych – PO w Nadleśnictwie Sobibór.

Chrabąszczowate (imago) – PO w Nadleśnictwach: Gościeradów, Nowa Dęba, Rozwadów, Rudnik.

14. Zespół Ochrony Lasu w Szczecinku – TSOL dla RDLP w Pile.

Siedziba TSOL – biuro ZOL w Szczecinku.

Skład osobowy:

- Stanisław Ciesielski – ZOL w Szczecinku – kierownik TSOL,
- Stefan Perz – ZOL w Szczecinku,
- Rafał Perz – ZOL w Szczecinku.

Barczatka sosnowka – PO w Nadleśnictwach: Krucz, Wronki.

Brudnica mniszka – PO w Nadleśnictwach: Jastrowie, Krucz, Płytnica, Potrzebowice, Sarbia, Wronki, Zdrojowa Góra.

Strzygonia choinówka – PO w Nadleśnictwach: Jastrowie, Krucz, Płytnica, Potrzebowice, Sarbia, Wronki, Zdrojowa Góra.

Poproch cetyniak – PO w Nadleśnictwach: Człopa, Jastrowie, Płytnica.

15. Zespół Ochrony Lasu w Szczecinku – TSOL dla RDLP w Szczecinie.

Siedziba TSOL – biuro Nadleśnictwa Międzychód.

Skład osobowy:

- Mirosław Gracjasz – ZOL w Szczecinku – kierownik TSOL,
- Stefan Perz – ZOL w Szczecinku,
- Rafał Perz – ZOL w Szczecinku.

Chrabąszczowate (imago) – PO w Nadleśnictwie Bolewice.

Barczatka sosnówka – PO w Nadleśnictwie Międzychód.

Brudnica mniszka – PO w Nadleśnictwie Karwin.

Strzygonia choinówka – PO w Nadleśnictwie Karwin.

Szkodniki szyszek i nasion plantacji modrzewiowych – PO w Nadleśnictwach: Nowogard, Sulęcín.

Zespół szkodników wtórnych drzewostanów iglastych – PO w Nadleśnictwach: Bolewice, Resko.

16. Zespół Ochrony Lasu w Szczecinku – TSOL dla RDLP w Szczecinku.

Siedziba TSOL – biuro ZOL w Szczecinku.

Skład osobowy:

- Mirosław Matusiak – ZOL w Szczecinku – kierownik TSOL,
- Stefan Perz – ZOL w Szczecinku.

Brudnica mniszka – PO w Nadleśnictwach Czarne Człuchowskie, Niedźwiady, Osusznica.

Strzygonia choinówka – PO w Nadleśnictwach: Czarne Człuchowskie, Niedźwiady, Osusznica.

Zespół szkodników wtórnych drzewostanów iglastych – PO w Nadleśnictwach: Leśny Dwór, Miastko, Świdwin.

17. Zespół Ochrony Lasu we Wrocławiu – TSOL dla RDLP we Wrocławiu.

Siedziba TSOL – biuro ZOL we Wrocławiu.

Skład osobowy:

- Jarosław Góral – ZOL we Wrocławiu – kierownik TSOL,
- Katarzyna Nowik – ZOL we Wrocławiu,
- Katarzyna Skąlecka – ZOL we Wrocławiu,
- Grzegorz Rogowski – ZOL we Wrocławiu.

Chrabąszczowate (imago) – PO w Nadleśnictwach: Legnica, Oborniki Śląskie, Oleśnica Śląska, Oława.

Foliofagi drzewostanów dębowych – PO w Nadleśnictwach: Oława, Wołów, Legnica, Miękinia.

**Dyrektor Generalny
Lasów Państwowych**

dr inż. Konrad Tomaszewski

Załącznik nr 2 do Zarządzenia nr *10*
Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych
z dnia *20 marca* 2017 r.

**Zalecenia w zakresie postępowania ze szkodliwymi owadami liściożernymi w
2017 r.**

Według krótkoterminowej prognozy, w 2017 r. największego zagrożenia w drzewostanach sosnowych można spodziewać się ze strony brudnicy mniszki i strzygoni choinówki. Gwałtowny wzrost powierzchni zagrożenia w stopniach od słabego do silnego, tj. z 5 tys. ha w 2016 r. do 68 tys. ha w 2017 r. w przypadku brudnicy mniszki i z 1,5 tys. ha do 63 tys. ha w przypadku strzygoni choinówki, wskazuje na początek wielkoobszarowych gradacji tych dwóch gatunków owadów. Duże powierzchnie drzewostanów zagrożonych w stopniu ostrzegawczym (odpowiednio 50 i 93 tys. ha) stwarzają bazę do szybkiego poszerzenia się obszaru objętego gradacjami. Sytuacja ta wymaga zdecydowanego działania w celu niedopuszczenia do rozwoju gradacji.

W związku z powyższym, w 2017 r. zaleca się następujące postępowanie ochronne:

1. Zabiegi ograniczające liczebność populacji brudnicy mniszki i strzygoni choinówki należy podejmować przy zagrożeniu silnym (+++), średnim (++) i słabym (+). Jeśli oddziały z drzewostanami zagrożonymi w stopniu ostrzegawczym (0/+) znajdują się na granicy lub wewnątrz pola zabiegowego, należy je włączyć do powierzchni przeznaczonej do oprysku. Powyższe podejście należy stosować na terenach nadleśnictw, gdzie oprócz dużej powierzchni drzewostanów zagrożonych w stopniu ++ i +++, stwierdzono również znaczne powierzchnie drzewostanów zagrożonych w stopniu + i 0/+. W pozostałych nadleśnictwach decyzje o wykonywaniu zabiegów na średnio i silnie zagrożonych powierzchniach oraz ewentualnym włączeniu do pól zabiegowych powierzchni zagrożonych w stopniu + lub 0/+ należy podejmować indywidualnie, z uwzględnieniem czy zagrożone drzewostany znajdują się na obszarach stałych ognisk gradacyjnych.
2. W odniesieniu do barczatki sosnowki, zabiegi ograniczające liczebność jej populacji należy podejmować przy zagrożeniu +++ i ++, a drzewostany zagrożone

w stopniu + należy objąć zabiegami w przypadku ich położenia na granicy lub wewnątrz pól zabiegowych.

3. W 2017 r. powierzchnia zagrożenia drzewostanów sosnowych przez osnuję gwiaździstą ulegnie nieznacznemu zwiększeniu, głównie na terenie RDLP w Łodzi. Decyzje o ograniczaniu liczebności tego gatunku owada należy podejmować indywidualnie, z uwzględnieniem aktualnych i lokalnych uwarunkowań, takich jak wiek drzewostanów, siedlisko, czas trwania i fazy gradacji, udział diapauzujących osobników, stopień defoliacji drzewostanów, itp. czynniki.
4. W zależności od okresu trwania diapauzy larw osnui gwiaździstej, zabiegi ochronne można przeprowadzać jednorazowo lub w kolejnych dwóch/trzech latach. Należy je wykonywać na młodsze stadia rozwojowe larw.
5. Każda decyzja o przeprowadzeniu zabiegu ochronnego powinna być poprzedzona analizą zdrowotności populacji owadów.
6. Przy podobnym poziomie zagrożenia przez foliofagi sosny, w pierwszej kolejności zabiegi ochronne należy stosować w drzewostanach:
 - z defoliacją powyżej 60%, ponieważ tempo obumierania drzew zależy od stopnia uszkodzenia aparatu asymilacyjnego: im bardziej jest uszkodzony, tym tempo obumierania jest szybsze,
 - na żyzniejszych siedliskach, ponieważ po żerach może nastąpić intensywne wydzielanie się posuszu,
 - w wieku od 20 do 50 lat, gdyż przeżywalność młodszych drzewostanów jest mniejsza niż starszych,
 - z dużym udziałem drzew przygłuszonych oraz o podwyższonej liczebności populacji szkodników wtórnych.
7. Zagrożenie drzewostanów sosnowych przez pozostałe gatunki foliofagów jest obecnie na poziomie słabym lub ostrzegawczym. Rozwój ich gradacji będzie zależał od potencjału gradacyjnego poszczególnych gatunków owadów (przeżywalności w różnych stadiach rozwojowych, udziału i płodności samic), przebiegu diapauzy (w przypadku boreczników) oraz warunków meteorologicznych w ważnych okresach ich rozwoju, m.in. rójki i wylęgu gąsienic z jaj. W związku z powyższym, zaleca się prowadzenie obserwacji rozwoju populacji tych owadów różnymi metodami nadzwyczajnych kontroli, zgodnie z Instrukcją Ochrony Lasu.

8. W związku ze spodziewaną intensywną rójką chrabąszczy na powierzchni około 30 tys. ha, głównie na terenach RDLP w: Radomiu, Lublinie, Poznaniu i Wrocławiu, należy stosować zarówno agrolotnicze zabiegi ochronne, jak i inne metody ograniczania liczebności tych owadów.
9. W drzewostanach sosnowych z dużym udziałem gatunków liściastych w drugim piętrze lub w podszyciu, oprócz zabiegów agrolotniczych ograniczających populację chrabąszczy wskazane jest wykonanie także naziemnych zabiegów ochronnych na obrzeżach drzewostanów.
10. Na obszarach, gdzie metoda chemiczna nie może być zastosowana, zaleca się przeprowadzenie ręcznego zbioru dorosłych postaci chrabąszczy w trakcie rójki, w zakresie ustalonym przez nadleśniczego. Dodatkowo należy rozważyć możliwość zastosowania różnych materiałów, np. agrowłókniny, siatki o drobnych oczkach, itp., uniemożliwiających składanie jaj przez samice chrabąszczy do gleby w szkółkach lub świeżo zakładanych uprawach.
11. Decyzję o konieczności ograniczania liczebności populacji innych szkodników liściożernych w drzewostanach liściastych podejmuje nadleśniczy w porozumieniu z RDLP i ZOL. Przed podjęciem decyzji, konieczne jest dokładne rozpoznanie głównych gatunków występujących w koronach drzew, określenie powierzchniowego zakresu ich nasilonego występowania i śledzenie ich rozwoju w celu prawidłowego wyznaczenia terminu przeprowadzenia zabiegu ochronnego.
12. W zabiegach ochronnych należy stosować środki ochrony roślin zalecane w leśnictwie (wykaz preparatów jest dostępny na stronie internetowej LP w zakładce publikacje → gospodarka leśna → ochrona lasu → środki ochrony roślin).
13. Wyższe dawki zalecanych preparatów należy stosować w przypadku zagrożenia silnego (+++) i średniego (++) , uwzględniając również fazę gradacji (progradacja lub kulminacja gradacji), zagrożenie przez szkodniki wtórne, a także defoliację drzewostanów w latach ubiegłych.
14. Po wykonaniu zabiegu ochronnego należy ocenić jego skuteczność, a wyniki wpisać do protokołu (formularz nr 32 Instrukcji Ochrony Lasu). Jeżeli liczba żywych larw szkodnika, pozostałych po zabiegu w koronach drzew nie przekracza 20% liczby krytycznej dla danego gatunku owada, zabieg należy uznać za skuteczny.
15. Chociaż niniejsze zalecenia dotyczą postępowania z owadami foliofagicznymi, ze względu na osłabienie drzewostanów spowodowane suszą z 2015 r. oraz rozwój

szkodników wtórnych w różnych regionach kraju, bardzo ważne jest prowadzenie ciągłych obserwacji stanu drzewostanów i populacji ww. owadów. Należy stosować wszelkie znane sposoby postępowania ochronnego w celu niedopuszczenia do namnożenia się szkodników kambiofagicznych.

16. Przedstawione zalecenia mają charakter ogólny. Szczegółowa strategia postępowania winna być dostosowana do każdego gatunku, z uwzględnieniem aspektów ekologicznych i ekonomicznych oraz zaakceptowana przez RDLP, ZOL i nadleśnictwo.

**Dyrektor Generalny
Lasów Państwowych**

dr inż. Konrad Tomaszewski

Załącznik nr 3 do Zarządzenia nr 10...
 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych
 z dnia 20.10.2017 r.

Meldunek nr..... z dnia2017 roku

Ograniczanie populacji szkodliwych owadów w 2017 roku techniką lotniczą i naziemną

RDLP	Nadleśnictwo	Rodzaj sprzętu*	Powierzchnia zabiegu (ha)		Gatunek dominujący	Środek ochrony roślin	Ilość zużytego środka (l lub kg)	Uwagi**
			ogółem	w tym: zabieg powtórny LN				

*Rodzaj sprzętu - samolot, śmigłowiec, sprzęt naziemny (w przypadku chrabąszczowatych), zbiór ręczny (w przypadku chrabąszczowatych).

**Uwagi - np. jednorazowa zgoda MRiRW, zabieg w ramach doświadczeń IBL.

Dyrektor Generalny
 Lasów Państwowych

dr inż. Konrad Tomaszewski